

Данъчен лек по швейцарски

Чарлз Адамс

Често се разказва една история за американски турист в Берн, който научава от екскурзовода си, че швейцарците имат президент, но за своя изненада разбира, че екскурзоводът не знае името му. Начинът на живот на президента е още по-изненадващ – той често ходи на работа с трамвай.

Аз също бях изненадан в един хотел в Берн, където имаше няколко малки и неугледни стаи, в които дори нямаше баня. Аз попитах управителя за кого са тези стаи. Той ми отговори, че те са предназначени за швейцарските законодатели, когато имат сесия. Можете ли да си представите членовете на Камарата на общините да приемат подобни спартански условия? Или министър-председателят ни да ходи на работа с трамвай? И си спомнете, че швейцарците са едни от най-богатите хора на света, в страна бедна на природни ресурси.

Какво стои зад тази необичайна скромност и изключителното богатство?

Отговорът ми беше даден преди няколко години от мой швейцарски приятел, а също и от една книга, написана през 1822 г.

През последните 20 години чрез референдуми швейцарските гласоподаватели на два пъти отхвърлиха увеличение на подоходните данъци. Когато попитах швейцарския си приятел какво означава това, той ми отговори: “Това означава, че те (правителството) ще трябва да живеят с това, което ние им даваме.”

“Ние” означаваше швейцарския народ. Този отговор показва основния принцип на демокрацията, изразяващ се във властта на хората да контролират средствата за правителството.

ОДР или ограниченията върху данъците и разходите са се появили столетия преди да им се обърне сериозно внимание в края на 20 век.

През 1822 г. сенаторът от Вирджиния Джон Тейлър написа книга относно данъците и пестеливостта на правителството. Той посочва, че, когато правителството е богато, хората са бедни; когато правителството е бедно, има тенденция хората да са богати. Като потвърждение на този факт той посочва швейцарските кантони. Швейцария е най-бедната страна в Европа според наличието на природни богатства, като в същото време хората там са едни от най-богатите и най-щастливите. Според Тейлър пестеливите правителства са ключа към богатството на швейцарците. Ето защо използването на трамвай от президента на Швейцария и спартанските стаи в швейцарските хотели имат дълга предистория.

Пестеливите швейцарци изглежда отдавна са разбрали, че правителството, дори и представителното, ще съобрази разходите си според апетита си, а не според наличните средства и поради тази причина хората трябва да поемат контрола върху публичните финанси.

Ние в крайна сметка научаваме това, което е известно на швейцарците от векове: властта да изразходваш и властта да облагаш с данъци трябва да бъде разделена. Иначе с данъкоплатците ще бъде злоупотребено и публичните разходи ще излязат от контрол.

Ето как го правят те:

Първо, всеки швейцарски закон или наредба, включително тези, които се отнасят за данъци или разходи, трябва да бъдат одобрени от гласоподавателите, ако са предложени от осем от двадесет и трите кантона или от петиция от 50 хил. гласоподаватели.

Второ, данъчните закони изискват конституционно одобрение и следователно трябва да бъдат гласувани от избирателите.

Трето, петиция от 100 хил. гласоподаватели може да постави конституционен проблем на гласуване. По този начин хората могат да инициират промени в конституцията, които се отнасят за значителна част от законите, за разлика от повечето други страни.

За да се разбере мъдростта на швейцарската система, нека да сравним приемането на данък върху стоките и услугите с начина, по който става това в Канада. Три пъти швейцарското правителство прави предложение на швейцарските гласоподаватели за въвеждане на ДДС и трите пъти то не се приема. В крайна сметка през 1993 г. то получава одобрение и ще влезе в сила през януари.¹

Нашето прогресивно-консервативно правителство умело прокара ДДС през Камарата на общините и го натрапи на хората – очевидно против влята им, като се имат предвид нарастващото възмущение и катастрофалните резултати на управляващите в проучванията на общественото мнение.

Казано накратко, приемането на данъчни закони – като нашия ДДС или дори пакета от закони на президента Бил Клинтън – чрез законодателната власт не означава непременно, че данъкоплатците са съгласни. Нито пък, че те ще спазват тези закони. Защо и ние да не направим данъчната политика занимание за хората, както е в Швейцария? Дали ще има ли недоволни?

*Чарлз Адамс е автор и сътрудник в Misses Institute, Auburn University; Cato Institute, Вашингтон. Препечатано от **The Financial Post***

¹ Статията е излязла през 1995 г. - бел. прев.